

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Hegyi Ö

Cím: Az ó-budai bucsu.

Forrás: Vitág

3p.

1910 VI. 30

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

394.5

Hely

Idő

„ 1910 „

Személy

Helyszám

Az ó-budai bucsu

Budapest, június 29.

Lassu ütemű, vontatott sváb nóták riadoznak a hegyek alján, Ó-Budán, hol Árpád és vitézei — mondja a Névtelen jegyző — «naponként vendégeskednek vala Attila király palotájában, sorjában ülve és a kobzok és sipok minden zengései és édes hangjai, a dalnokok mindenféle énekeivel zengnek vala előttük.» Péter-Pál napja van, bucsu Ó-Budán, mikor a pesti alrendű nép is seregévé odatöbörül a híres jó borra, melyből azonban máj jóformán csak a hir maradt meg és a vidám kirándulók ellepik a füves hegyoldalakat, melyek annyit tudnának regélni nemzeti királyaink dicsőséges századairól.

Idegenek, Budapest más kerületeinek lakói, töltik meg Ó-Buda utcáit. Mulatozás közben eszükbe jut, hogy hajdan fejedelmi élet folyt itten, magyar királyok és királynék székeltek s mulatoztak itt pompás várakban, nagyszerű építmények tündököltek a hegyek lábánál és magyar volt a szava minden, itt lakónak. Egészen addig, mikor ellenség ült meg az új Budavárat s aztán, mikor már nem volt ellenség: volt helyette barát, sokszor rosszabb amannál.

Szinte minden héten akad rá vállalkozó, aki Árpád sirja után kezd turkálni Ó-Buda északi végén. Kissé megpiszkálják a földet s eltávoznak. Közben pedig, akik semmit se keresnek: találnak koporsókat s bennök százados hamvakat és kincseket, amik évek harmincadján vesznek el. Muzeumba kerülnek a római fölliratos kövek, de a Viktória-

gyár udvaráról eltűnedeznek a magyar leletek és korcsma épül magyar szerzetesek kolostora ódon köveiből.

A mai Budapestnek tudvalevőleg legrégibb telepe Ó-Buda északi részén keletkezett. Maga Ó-Buda egészében pedig a Nagy Lajostól Zsigmond királyig való időben élte fénykorát. Mikor a művészetkedvelő és ájtatos Erzsébet, Róbert Károly neje, Nagy Lajos anyja, ki a kassai dómot építtette, világhírű apáca-zárdát emeltetett itten és az egész várost fejedelmi udvartartása körébe vonta.

A Királyhegyen, a mai Határ- és Viador-utca között vára volt a szent-péteri prépostságnak. Nagy Lajosig ennek tulajdona volt Ó-Buda, ilyen néven azonban csak a tatárjárástól kezdve. Addig Buda volt a neve, vagy Budavára is, míg a Várhegyen föl nem épült Új-Buda.

A Mátyáshegyen állott a királyi vár, III. Béla alatt már híres hely. Legnevezetesebb épület mégis a hatalmas székesegyház volt, melyet a hagyomány szerint még szent István emeltetett s a melyről Mátyás király halálakor is úgy emlékezik meg Ransanus, hogy az díszre vált volna bármely fejedelmi városnak. E templom mellett, Buda nyugati részén emelt hajlékot 1334-ben Nagy Lajos anyja a Klára-szüzeknek. De milyen hajlékot!? Ugyanaz a Ransanus azt mondja róla: «az ó-budainál az összes kereszténységben kevés szebb női klastrom van.» És Zsigmond király is «bámulatosan szép műnek» emlegeti egyik levelében. Töméntelen házat vesz az apácáknak a királyné, fia pedig egy,

sereg falut ajándékoz nekik, többi közt Ceglédet is. Száznál több előkeleturi leány nevelkedett a Klarisszák kolostorában. A nagyurak ide küldték hölgyeiket, ahol szinte úgy voltak, mint a királyné neveltjei. Az apácák templomába temették 1380-ban az alapító királynét. A török közeledtére Pozsonyba menekültek az apácák. Elpusztult a kolostoruk, nyoma sincs ma.

Rommá tette a török egész Ó-Budát is. Lakosai elszökdöstek s egy esztendőben, 1596-ban, egyszerre ötezer lélek vándorolt ki Esztergomba. A török kiűzése után idegenek, németek telepedtek meg a honfoglalók ősi székén. Ekkor gróf Zichy Istváné, a magyar kamara elnökéé Ó-Buda. Tőle zálogba bírja négy esztendeig a Pázmándy-család s ez idétt a záloglevél, mely eddigelé ismeretlen s hozzám a Pázmándyak levéltárából jutott, mindössze száz házról tud. Harminc házban magyar lakik, hetvenben sváb. De, mondja a tudósító, ki a kölcsönadó Pázmándy Gergelynek információt küldött a város állapotáról: «Előbb itt lakó magyarok szeretnének visszajönni, ha az uraság szívesen fogadná őket.» Ugy látszik azonban, hogy az uraság szívesebben fogadta az udvar kedveltjeit: a német telepeket, kiknek számát nagyban megnövesztették a Vizivárosból idetelepített zsidók.

A régi Ó-Budából, az ősi városból, ma már ami emlék van, a föld alatt lappang. Nyomukra akadnak s elpusztulnak a téglagyarak turásai közben. S ami régi épület, nem is kétszáz éves, akad még itt: a trinitáriusok hajdani kolostora a kiscelli hegyen (ma a katonai kincstár tulajdona) és a Zichyek nagyszerű kastélya (ma dohánygyár van benne), romladoznak, pusztulnak, pedig még századokig kibírnák.

A kevély prépostokat és kackiás nagyurakat is jámbor burgerek váltották föl, akik azonban Ó-Buda levegőjében alighanem a hajdani lakók lelkéből is magukba szívnak valamit, mert napról napra fogy közöttük a német szó és — csak a minapi választáson is láttuk — mulatni már olyan hangos kedvvel tudnak, mintha az Alföldről kerültek volna ide.